

НЕПРЕКИДНО

КАКО ДО НАЈЕФИКАСНИЈЕГ МОДЕЛА ОБРАЗОВАЊА ПОДОФИЦИРА

НА ПРОВЕРИ

Делегација Управе за обуку и доктрину Генералштаба Војске Србије боравила је недавно у Охају, у Националној гарди, где је стекла увид у начин образовања и вођења подофицерског кадра у америчкој војсци. Сечена сазнања биће драгоцену у профилисању подофицерског кора наше војске

У трагању за најбољим моделом образовања и вођења подофицерског кадра, делегација Управе за обуку и доктрину Генералштаба Војске Србије боравила је недавно у Националној гарди у Охају и сагледала неке од модела стварања квалитетног и ефикасног подофицерског кадра. Њихова вишедневна посета школама у којима се образују подофицери Гарде, али и федералне војске САД, била је, истовремено, јединствена прилика да се поједина наша решења и дугогодишња искуства из те области анализирају и упореде. Према речима пуковника Бранка Делетића, заменика начелника Управе, много тога што су наши официри видели у Охају није им било непознато ни раније.

– На том студијском путовању имали смо прилику да увидимо решења и моделе развоја подофицерског кадра у америчкој војсци. Најпре смо сагледали капацитете Националне гарде у образовању сопственог, резервног подофицерског кадра. Посетили смо једну школу у којој се, практично, оспособљава њихов резервни састав, подофицери за потребе једне бригаде ПВО. Поред тога, у неким школама Националне гарде образују се и подофицери федералне армије, тако да смо имали прилику да обиђемо једну импозантну школу у којој се оспособљавају врхунски подофицери Копнене војске САД. Жижа нашег занимања били су подофицери, њихов положај, задаци и обавезе на дужностима које обављају. Поред тога, стекли смо увид и у врсте конкретних задужења подофицера у њиховим јединицама. Приказали су нам обим дужности, поделу послова, позиције и рад у једној ваздухопловној бази, задуженој за снабдева-

ње ваздухоплова горивом у лету, на целом подручју САД. Уверили смо се у то да у армији САД подофицири имају веома важну улогу, они су конкретни извршиоци многих оперативних послова, али и руковођици група које обављају поједине стручне послове, па затим и њихови претпостављени. Најбољи међу њима у тој пирамиди достижу и знатно више нивое, тако да у поменутој ваздухопловној бази нема више од два официра. Све командне дужности такође обављају подофицири, тако да није реткост да подофицири командују и групом од више десетина подофицира, који су, опет, командири војницима.

■ ЗНАЧАЈ ОДРЕЂУЈУ ДУЖНОСТИ

Да подофицири имају значајно место у свим савременим армијама и модерно развијеним војскама, није потребно посебно доказивати. Њихова улога највидљивија је у обуци војника, посебно индивидуалној, али се ту не завршава. Често су подофицири не само посредници између војника и официра већ и крајња степенница до које војник уопште стиже. Код нас то није тако већ дуго. Некако крајем седамдесетих и почетком осамдесетих улога и значај подофицира у армији почели су да бледе под притиском огромног броја официра. Инфлација официрског кадра узрок је смањења броја подофицира, па су њихове послове све чешће почели да обављају официри. Данас није реткост да официр реализује чак и индивидуалну обуку војника, а о бризи за касарну, војничке спаваонице, кухињу, трпезаријски блок и све друге објекте, не треба ни говорити. То, ипак, не треба да буде непосредан посао официра.

– Значај подофицирског кадра у америчкој војсци, као уосталом и у другим развијеним војскама, често се сматра основним – каже мајор Ненад Сретеновић. – На нивоу индивидуалне обуке војника, они су незаменљиви. У једном кампу за обуку подофицира видели смо шта модерне армије користе у обучавању непосредних извођача обуке, главних носилаца обуке војника. У аутоматизованој, електронској стрељани могли смо да видимо како њихови подофицири реализују гађање у покретне мете, без испалењеног метка. Тренажери имитирају звук испаливања муниције, врсту ватре, чак се имитира и трзај оружја, мењају мете, а на тродимензионалној слици могуће је пратити и начин гађања и показану прецизност. У тим камповима они свакодневно организују курсеве, на којима усавршавају подофицире који учествују у обуци њиховог резервног састава.

Ипак, највредније искуство представници Управе за обуку и доктрину ГШ Војске Србије стекли су у бази Ел Пасу, у Тексасу, где

су посетили Подофицирску академију, у којој се образују водећи подофицири Копнене војске Армије САД.

– У тој касарни живи више од десет хиљада официра и подофицира, што, са њиховим породицама, чини приличан број становника. За десетак година планирано је да у тој бази буде смештено око педесет хиљада људи. Ту се налази и Подофицирска академија, школа у којој се, за потребе америчке Копнене војске, оспособљавају подофицири – командири. Сви они подофицири који заузимају неке од позиција у ланцу командовања Копнене војске САД морају да прођу школовање у њој. Ту смо могли да сагледамо начин и циљеве оспособљавања подофицира њихове федералне војске – каже пуковник Делетић.

– Ми у нашој војсци имамо две врсте подофицира. Најпре подофицире школоване четири године, у средњим војним школама, које су имале и традицију и квалитет неопходне за остваривање амбициозних циљева у оспособљавању војничког кадра тог нивоа. Те војне школе биле су и материјално и кадровски веома опремљене, у њима се стицало знање за успешну и стручну реализацију задатака које извршавају подофицири. Почетком деведесетих година, или нешто раније, систем четворогодишњег школовања подофицира замењен је једногодишњим. Надлежни су закључили да некадашњи систем четворогодишњег школовања није економски исплатив и оправдан, и поред несумњивих образовних квалитета које је поседовао, јер су подофицири после таквог школовања, били истински стручњаци за послове који су их чекали у трупи. Процењено је, тада, да цивилне средње школе, посебно одговарајуће стручне школе, техничке, електротехничке, машинске и сличне, пружају довољно знања неопходног у обављању специфичних занимања на подофицирским дужностима. Тада се мислило да ће бити довољно још само „увојничити“ младиће који нису одслужили војни рок, односно дати им основна знања из војне струке и тако добити подофицире способне да извршавају одговорне задатке у обуци војника и обављању других, специјализованих, послова у јединицама.

■ ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈА

Време је показало да једногодишње, специјалистичко школовање није дало очекиване резултате. Подофицири су у трупу долазили с недовољним практичним и теоријским знањем. После деветомесечног школовања у специјалистичким центрима било је потребно најмање још годину дана надгледаног, „менторског“ рада у јединици, како би могли самостално да раде и стекну самопоуздање.

Још једна околност знатно је утицала на радикалну измену мишљења и ставова према подофицирском кадру и његовом образовању за дужности које тај ниво војничке професије подразумева. Опредељење државе да се војска професионализује подразумева знатно другачији однос према подофицирима и њиховом статусу. Не треба трошити превише речи на доказивање чињенице да су у многим савременим и моћним армијама подофицири носиоци обуке (професионални) војника, посебно њиховог индивидуалног оспособљавања. Сада се поставља питање како добити стручне и компетентне подофицире, способне да стану пред строј професионалаца и пренесу им војничка знања. У трагању за новим моделом образовања и оспособљавања подофицира у војсци су се определили за то да их тежишно налазе међу најбољим

војницима по уговору, којима су искуство, таленат и доказане лидерске способности омогућили да тај посао обављају без већих тешкоћа. Њих, једноставно, нема довољно. С друге стране, треба на одговарајући начин мотивисати младиће да се јаве у будућу професионалну војску, да за своју професију изаберу напоран, одговоран и захтеван посао, какав је војнички.

– Ми данас немамо довољно војника по уговору – напомиње пуковник Делетић. – То може бити веома добар показатељ наших могућности у наредном периоду. Стога закључујемо да ни професионалних војника нећемо имати у броју који ће Војсци омогућити реализовање задатака. Досадашњи систем, по коме смо војника по уговору задржавали у Војсци највише три трогодишња „уговорна“ периода, није дао жељене резултате, што и није неко велико изненађење, ако узмемо у обзир да ће мало ко да се определи за неизвесност која га очекује после девет година проведених у војсци. Како очекивати од неког ко зна да ће са 35 или 40 година, после готово десет година проведених у јединици, поново бити на почетку, на улици, без посла и с радним искуством које у цивилству не обећава перспективу.

■ ВОЈНИЦИ ПО УГОВОРУ

Опредељујући се за војнике по уговору, као базу за изналажење довољног броја квалитетних подофицира, у војсци, заправо, пружају професионалну перспективу најбољим војницима, онима који су за три до пет година проведених у Војсци доказали да имају интелектуалне, организационе, моралне, психофизичке и остале квалитете, неопходне за рад у трупи, на пословима који их тамо очекују. Наравно, такво опредељење захтева и модернији систем образовања тих људи. Различитим облицима специјалистичког школовања треба омогућити изабранима да стекну и неопходна практична знања која подофицира разликују од војника. Биће то разноврсни курсеви, различитог трајања и карактера, у зависности од структуре војника, односно од врсте и потребног нивоа знања.

– Ако човек са средњом стручном спремом пет година успешно ради на неком радарском систему, или, на пример, на гониометријском уређају и, покаже све стручне способности, лидерске амбиције и могућности, потребан таленат и занимање за позив којим се бави, зашто му не бисмо пружили прилику да остане у Војсци као подофицир. Наравно, уз стално усавршавање. Тако ми најбољи део наших професионалних војника задржавамо у јединицама. То је наш циљ – истиче пуковник Делетић.

Моделујући нови облик образовања и праћења подофицира, у Управи за обуку и доктрину дошли су до одговора на питање које их деценијама мучи – како мотивисати људе за дугогодишње доказивање у средини у којој негативна селекција, незамерање, па чак и претерано ослањање на рутину постају преовлађујући модел рада.

■ НАПРЕДОВАЊЕ

– Ми више не желимо да каријера подофицира и њихово напредовање у професији буде условљени само годинама проведеним у служби – каже пуковник Делетић. – Показало се да то не даје квалитет. После одређеног времена проведеног на истим задацима у јединици, ако човек нема потребе за доказивањем, ако се, различитим облицима стручног усавршавања, не мотивише за даље доказивање, долази до застоја у раду, до „отаљавања“ посла. То желимо да спречимо. Радно место у Војсци не треба да служи за „чекање пензије“, за таворење које не користи никоме, ни ономе ко „чека боље дане“, ни претпостављенима који очекују резултате рада свакога од нас. Променама у образовању и вођењу подофицирског кадра желимо да омогућимо да напредовање у служби буде утемељено на непрестаној обуци, усавршавању и оспособљавању за посао који подофицири обављају. С друге стране, желимо да резултати рада на родном месту буду услов за напредовање у служби. Никоме, дакле, пензија није загарантована тиме што добије одређени чин. Војни позив је тежак, напоран. Свако ко се њиме бави, од почетка треба да зна шта се од њега очекује, које критеријуме треба да испуњава и како може да напредује у послу. Не могу сви да стигну до највиших подофицирских чинова. Пирамида подразумева да од најбољих војника, у њеном темељу, до врха стигну само најбољи подофицири, после неколико вишемесечних курсава у каријери. Сваки нови курс значиће ново радно место, виши чин и ново доказивање на одговорнијој дужности – каже пуковник Делетић.

Подразумева се да многи војници неће ни имати могућности да постану подофицири и да напредују у професионалној каријери. Ако после одређеног времена проведеног у Војсци неко не покаже потребан ниво интересовања, воље и знања за квалитетно обављање послова и евентуално напредовање, зашто га задржавати? Таквима треба отворити врата за излазак из Војске. Тиме ће се зауставити дугогодишња хиперпродукција кадра, гомилање чинова од којих нема користи, већ само штете. ■

Душан ГЛИШИЋ